

# Coğrafya Biliminin Gelişimi

**Coğrafya biliminin gelişimi**, ilk Çağ'dan günümüze dönem dönem ilerleyen bir süreçtir. Bu özetle dönemleri, bilim insanlarını ve gelişim faktörlerini tekrar edersin.

## 1 Gelişim Dönemleri

- İlk Çağ: Gözleme dayalı ilk bilgiler.
- Orta Çağ: Türk-İslam dünyasında ilerleme.
- Yeni Çağ: Coğrafi keşiflerle genişleme.
- Yakın Çağ: Yöntemler ve bölümler oluştu.
- Günümüz: Uydu ve CBS teknolojileri.

## 2 Gelişim Faktörleri

- İlk Çağ: kentler, ticaret, yazının icadı.
- Orta Çağ: İpek Yolu, Baharat Yolu, göçler.
- Yeni Çağ: Rönesans, reform, sömürgecilik.
- Yakın Çağ: Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi.
- Günümüz: uydu ve bilgisayar teknolojileri.

## 3 İlk ve Orta Çağ İsimleri

- Eratosthenes: "coğrafya" kavramını ilk kullandı.
- Strabon (Amasya) ve Batlamyus (İskenderiye).
- Harezmi, Biruni, Muhammed İdrisi.
- İbn Haldun: Mukaddime adlı eseri.
- Seyyahlar: İbn Battûta ve Mesudi.

## 4 Yeni Çağ İsimleri

- Kolomb (1492): Amerika kıtasına ulaşır.
- Vasco da Gama (1498): Hindistan'a deniz yolu.
- Piri Reis (1513): dünya haritası, Kitab-ı Bahriye.
- Kâtip Çelebi: Cihannüma adlı eseri.
- Evliya Çelebi: Seyahatname adlı eseri.

## 5 Sık Karıştırılanlar

- Cihannüma → Kâtip Çelebi'ye aittir.
- Seyahatname → Evliya Çelebi'ye aittir.
- Kolomb Amerika'ya, Vasco da Gama Hindistan'a ulaşmıştır.
- İbn Battûta Orta Çağ'da, Evliya Çelebi Yeni Çağ'da yaşadı.

## Dönem, Bilim İnsanı ve Eser Eşleştirmesi

| Dönem     | Bilim İnsanı             | Eser / Katkı                         |
|-----------|--------------------------|--------------------------------------|
| İlk Çağ   | Eratosthenes             | "Coğrafya" kavramını ilk kullandı    |
| Orta Çağ  | İbn Haldun               | Mukaddime                            |
| Yeni Çağ  | Piri Reis                | Kitab-ı Bahriye, 1513 dünya haritası |
| Yeni Çağ  | Kâtip Çelebi             | Cihannüma                            |
| Yakın Çağ | Humboldt, Ritter, Ratzel | Coğrafyanın gelişmesine öncülük      |

## ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

## Coğrafya Biliminin Gelişimi: adım adım 5 örnek

## ÖRNEK 1 GELİŞİM FAKTÖRÜNÜ BULMA

Avrupalı denizcilerin yeni deniz yolları aramasıyla dünya haritaları kısa sürede değişti. Bu, hangi faktörün etkisidir?

- 1 Denizcilerin yeni yol araması anlatılıyor.
- 2 Bu, keşif yolculuklarının sonucudur.
- 3 Cevap: Coğrafi keşifler.

Cevap: Coğrafi keşifler

## ÖRNEK 2 ESER-KİŞİ EŞLEŞTİRME

Cihannüma, Seyahatname ve Kitab-ı Bahriye eserlerini yazarlarıyla eşleştir.

- 1 Cihannüma bir coğrafya eseridir → Kâtip Çelebi.
- 2 Seyahatname gezi anlatısıdır → Evliya Çelebi.
- 3 Kitab-ı Bahriye denizcilik eseridir → Piri Reis.

Cevap: Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Piri Reis

## ÖRNEK 3 DÖNEM BELİRLEME

Bir araştırmacı orman yangını sonrası değişimi uydu görüntüleriyle izliyor. Hangi döneme aittir?

- 1 Uydu görüntüsü modern bir araçtır.
- 2 Bu, günümüz uzaktan algılama yöntemidir.
- 3 Cevap: Günümüz.

Cevap: Günümüz

## ÖRNEK 4 GÜVENİLİR KAYNAKLA BİLGİ TOPLAMA

Bir öğrenci tek bir sosyal medya paylaşımından aldığı bilgiyi ödevine yazıyor. Bu doğru mudur?

- 1 Kaynak tek ve kimin yazdığı belirsizdir.
- 2 İddia başka kaynakla karşılaştırılmamıştır.
- 3 Cevap: Hayır, en az iki kaynak gerekir.

Cevap: Hayır, en az iki kaynak gerekir

## ÖRNEK 5 ETKENDEN ÇAĞI BULMA

İpek Yolu ve Baharat Yolu ticareti, büyük göçler ve hac yollarını belirleme ihtiyacı hangi çağın etkenleridir?

- 1 İpek Yolu ve Baharat Yolu ticareti Orta Çağ'da gelişti.
- 2 Hac yollarını belirleme ihtiyacı Müslüman bilginleri ilgilendirir.
- 3 Cevap: Orta Çağ.

Cevap: Orta Çağ

## MİNİ TEST

## Coğrafya Biliminin Gelişimi: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. "Coğrafya" kavramını ilk kullanan bilim insanı kimdir?

- A) Eratosthenes B) İbn Haldun  
C) Kâtip Çelebi D) Piri Reis

2. Orta Çağ'da coğrafyanın gelişmesinde hangi bilginlerin rolü büyüktür?

- A) Rönesans dönemi Avrupalı bilginler  
B) Müslüman bilginler  
C) Cumhuriyet Dönemi coğrafyacıları  
D) Sanayi Devrimi mühendisleri

3. Vasco da Gama'nın 1498'deki yolculuğunun sonucu nedir?

- A) Amerika'ya ulaşmıştır  
B) Dünya'yı dolaşmıştır  
C) Kutuplara gitmiştir  
D) Hindistan'a deniz yoluyla ulaşmıştır

4. Cihannüma adlı eserin yazarı kimdir?

- A) Evliya Çelebi B) Piri Reis  
C) Kâtip Çelebi D) İbn Battûta

5. Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik eserini kim hazırlamıştır?

- A) Piri Reis B) Harezmi  
C) Strabon D) İbn Haldun

6. Kolomb 1492'de hangi kıtaya ulaşmıştır?

- A) Afrika B) Asya  
C) Amerika D) Avustralya

7. Fransız ihtilali ve Sanayi Devrimi'nin coğrafyayı etkilediği çağ hangisidir?

- A) İlk Çağ B) Orta Çağ  
C) Yeni Çağ D) Yakın Çağ

8. Günümüzde coğrafyacıların yeryüzüne dokunmadan bilgi topladığı yöntem hangisidir?

- A) Seyahatname yazma B) Uzaktan algılama  
C) Kroki çizme D) Pusula kullanma

9. Bir konu hakkında güvenilir bilgi toplarken neye dikkat edilmelidir?

- A) En az iki kaynağı karşılaştırmak  
B) Tek kaynağa bakmak  
C) Kaynağın yazarını önemsememek  
D) İlk bulunan bilgiyi yazmak

10. Mukaddime adlı eserin yazarı olan Orta Çağ bilgini kimdir?

- A) İbn Battûta B) İbn Haldun  
C) Harezmi D) Kâtip Çelebi

## Cevap anahtarı

1. **A** · "Coğrafya" kavramını ilk kez Eski Çağ'da Eratosthenes kullanmıştır.  
3. **D** · Vasco da Gama, Ümit Burnu'nu geçerek Hindistan'a deniz yoluyla ulaşmıştır.  
5. **A** · Kitab-ı Bahriye, Osmanlı denizcisi Piri Reis'in denizcilik eseridir.  
7. **D** · Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi'nin etkileri Yakın Çağ'da coğrafyayı ilerletmiştir.  
9. **A** · Güvenilir bilgi toplamak için en az iki kaynak karşılaştırılmalı ve yazarı belli olmalıdır.

2. **B** · Orta Çağ'da coğrafyanın gelişmesinde Müslüman bilginlerin çalışmalarının rolü büyüktür.  
4. **C** · Cihannüma'yı Kâtip Çelebi yazmıştır; Seyahatname Evliya Çelebi'ye aittir.  
6. **C** · Kristof Kolomb, 1492'de Amerika kıtasına ulaşmıştır; Hindistan'a sanılan yer Amerika çıkmıştır.  
8. **B** · Uzaktan algılama, uydu ya da hava aracıyla yeryüzüne dokunmadan bilgi toplama yöntemidir.  
10. **B** · Mukaddime, Orta Çağ bilgini İbn Haldun'un eseridir.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

[tahtaapp.com/blog/dersler/9-sinif-cografya-cografya-biliminin-gelisimi-konu-anlatimi](https://tahtaapp.com/blog/dersler/9-sinif-cografya-cografya-biliminin-gelisimi-konu-anlatimi)